

NYERS REZSŐ

1923. március 21. Budapest – 2018. június 22. Budapest

MTI/MTVA Fotóarchívum/Pap Jenő

FŐBB TISZTSÉGEI

Az MDP KB pótagja	1948. június 14.–1954. május 30.
Az MDP KB tagja	1954. május 30.–1956. október 31.
Élelmiszeripari miniszter	1956. július 30.–1956. november 3.
Közellátási kormánybiztos	1956. november 12.–1957. január 13.
A Szövetkezetek Országos Szövetsége elnöke	1957. január 13.–1960. január 16.
Az MSZMP IKB, illetve KB tagja	1957. február 26.–1989. október 7.
Pénzügyminiszter	1960. január 16.–1962. november 27.
Az MSZMP KB titkára	1962. november 24.–1974. március 20.
Az MSZMP PB tagja	1966. december 3.–1975. március 22.
Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete igazgatója	1974–1981
Az MTA Közgazdaságtudományi Intézete tudományos munkatársa	1981–1988
Az MSZMP PB tagja	1988. május 22.–1989. június 24.
Államminiszter	1988. november 24.–1989. június 27.
Az MSZMP elnöke	1989. június 24.–1989. október 7.
Az MSZMP Politikai Intéző Bizottsága tagja	1989. június 24.–1989. október 7.
Az MSZP elnöke	1989. október 10.–1990. május 26.

PÁLYÁJA

Apja, Nyers Rezső 1945 előtt lakatosként kereste a család kenyerét, 1947-ben Kispest polgármestere lett, 1950-től nyugdíjazásáig a XIX. kerületi tanács végrehajtó bizottsága elnökeként továbbra is ő igazgatta a Budapesthez csatolt várost. Anyja, Nagy Julianna eredeti foglalkozása szövönő volt. Apja 1921-ben, anyja 1935-ben lépett be a Magyarországi Szociáldemokrata Pártba. Fia, ifjabb Nyers Rezső közgazdász 1996-tól az Állami Bankfelügyelet (1997-től Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet) elnökhelyettese, 2000 és 2011 között a Magyar Bankszövetség főtitkára volt.

A négy elemi és a négy polgári után egy évig kifutófiúként dolgozott, majd 1938-ban nyomdásztanoncnak szegődött a Cilcer és Társa Könyvnyomdába. 1939-ben bekapcsolódott a szociáldemokrata ifjúsági mozgalomba, 1940-ben a pártba, 1942-ben a nyomdászszakszervezetbe is belépett, 1941–1942-ben az SZDP ifjúsági csúcsszervezete, az Országos Ifjúsági Bizottság tagja volt. A nyomdaipari szakiskola elvégzése után

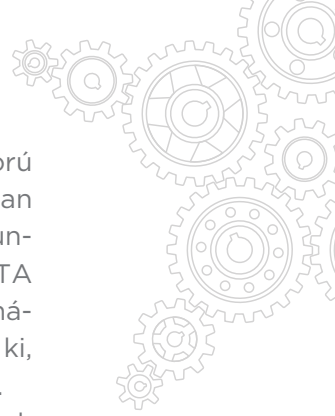
1943-tól betűszedőként több budapesti nyomdában is megfordult. 1944 augusztusában behívták katonának, az 1944. október 15-i nyilas hatalomátvételt követően megszökött alakulatától, és a szovjet csapatok bevonulásáig bujkált.

1945 elején rövid ideig rendőrként szolgált, majd márciusban az SZDP kispesti szervezete titkárhelyettese lett. 1946-ban a *Népszava* kiadóhivatalába került, ahol a pártlapok terjesztésének felügyeletével bízták meg, 1947-ben az SZDP Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyei titkárhelyetteseként tevékenykedett. 1948. január-februárban Szakasits Árpád főtítkárságán dolgozott, márciustól Pest megyei szervezőtitkárként részt vett a kommunista párttal tervbe vett pártfúzió lebonyolításában. Az 1947. augusztus 31-i választásokon pótképviselő lett, 1948. áprilisban behívással került be az Országgyűlésbe, amelynek az 1953–1958-as ciklus kivételével egészen 1998-ig tagja maradt.

1948. júniusban az egyesülési kongresszuson póttagként beválasztották a Magyar Dolgozók Pártja Központi vezetőségébe, s új pártja Pest megyei szervezőbizottsága titkáráként dolgozott tovább. 1949-ben hat hónapos pártiskolára küldték, ahonnan a KV Mezőgazdasági és Szövetkezetpolitikai Osztályára került politikai munkatársként. 1952. januárban a Belkereskedelmi Minisztérium Gyümölcs és Zöldség Főosztálya vezetőjévé tették meg. 1954. januártól az akkor már Bel- és Külkereskedelmi Minisztériumnak hívott intézményben ideiglenes megbízással – ki nem nevezett miniszterhelyettesként – a belkereskedelmi főosztályokat és igazgatóságokat irányította, de még az év tavaszán áthelyezték a földműves-szövetkezetek központi „hatóságaként” 1949-ben létrehozott Szövetkezetek Országos Szövetségéhez (Szövosz) elnökhelyettesnek, az MDP III. kongresszusán (1954. május 24–30.) pedig a KV rendes tagjává „léptették elő”. 1956-ban a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen (MKKE) 1951-ben megkezdett tanulmányait befejezve közgazdászoklevelet szerzett. 1956. július 30-én élelmiszer-ipari miniszternek nevezték ki, tisztét a forradalom és szabadságharc kitörése után egészen november 3-áig megtartotta. Október 31-én az első között lépett be az aznap feloszlatott MDP utódként megalakított Magyar Szocialista Munkáspártba.

Az 1956. november 4-i szovjet intervenció után csatlakozott a Kádár-féle vezetéshez, november 12-étől 1957. január közepéig a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány közellátási kormánybiztosaként tevékenykedett, majd elnökként visszatért a Szövoszhoz. Az MSZMP (1957. júniusig Ideiglenes) Központi Bizottsága 1957. február 26-i ülésén kooptálták a testületbe, amelynek 1989. októberig folyamatosan tagja maradt. 1960. januárban, Antos István halálát követően pénzügyminiszterré nevezték ki. Az MSZMP VIII. kongresszusán (1962. november 20–24.) a Politikai Bizottság póttagjává és a KB Titkárságának tagjává választották. Az állampárt legfőbb irányító testületébe való bekerülése összefüggött Kádár azon törekvésével, hogy az MSZMP egyesült munkáspárti jellegét demonstrálja, ezért Marosán György kibuktatása után szüksége volt egy másik hajdani szociáldemokratára. KB-titkárként ő felügyelte a testület gazdasági ügyekkel foglalkozó osztályait, valamint 1963-ig a Borsod-Abaúj-Zemplén, a Fejér, a Győr-Sopron, a Komárom és a Veszprém megyei pártbizottságokat, ezenkívül ő lett a KB mellett működő Államgazdasági Bizottság elnöke is. Az MSZMP IX. kongresszusán (1966. november 28–december 3.) póttagból a PB rendes tagjává lépett elő, ő maradt a KB államgazdaságról gazdaságpolitikaira átkeresztelt bizottságának elnöke, valamint ő lett az akkor felállított Közgazdasági Munkaközösség elnöke is.

Gazdaságpolitikai KB-titkárként Fehér Lajossal, Fock Jenővel közösen ő irányította az 1966-ban elfogadott, s 1968. januárban bevezetett új gazdasági mechanizmus néven ismertté vált reformcsomag kidolgozását, amellyel – a tervutasításos rendszert a piacgazdaság egyes elemeivel ötvözve (vállalati önállóság növelése, részleges ár-liberalizáció és bérdifferentiálás) – a termelékenységet és a hatékonyságot kívánták növelni. A költségvetési egyensúly problémái miatt, s mivel az 1968-as prágai tavasz leverése után a Szovjetunióban és Magyarországon is megerősödtek a dogmatikus

erők, a reformok továbbfejlesztésére, már nem került sor, majd 1972-ben a szigorú brezsnyevi intellem miatt Kádár a program leállításával mellett döntött. 1974. márciusban Nyerst felállították KB-titkári székéből (ezzel együtt elvesztette bizottsági és munkaközösségi elnöki tisztségét), 1975. márciusban a PB-ből is kimaradt. 1974-től az MTA Közgazdaságtudományi Intézetének igazgatója, 1981-től 1988-ig az intézet tudományos tanácsadója volt, 1986-ban az MKKE-n címzetes egyetemi tanárrá nevezték ki, 1983–1990 között ellátta a Magyar Közgazdasági Társaság alelnökének feladatait is.

Az 1980-as évek közepétől a mind nyilvánvalóbb gazdasági és politikai válságjelek hatására visszatért a közéletbe. Támogatta a különböző kutatóintézetek és a Pénzügyminisztérium egyes munkatársait egy alternatív reformprogram kidolgozásában, amely az 1986-os „Fordulat és reform” című dokumentumban öltött testet. 1987. decemberben egyik kezdeményezője és alapító tagja volt az MSZMP-n belüli reformerők tömörítése céljából életre hívott Új Márciusi Frontnak. 1988. áprilisban a Grósz-kormány tanácsadó testületének tagja lett, az MSZMP 1988. május 20–22-i – Kádár János pártfőtitkár távozását hozó – országos pártértekezletén ismét bekerült a Politikai Bizottságba, majd kormánytagságot vállalt Németh Miklós 1988. november végén megalakult kabinetjében. Államminiszterként, s mint a Minisztertanács gazdasági reformbizottságának elnöke, feladata a gazdasági reformmal kapcsolatos munkák irányítása volt.

Az MSZMP KB 1989. június 23–24-i ülésén a párt elnökévé választották, e tisztségben a négyfős elnökségben és a PB-t felváltó Politikai Intéző Bizottságban is helyet kapott. Pártelnöki pozíciója miatt június 27-én lemondott államminiszteri tisztségéről. Szeptember 18-án az MSZMP részéről ő írta alá a nemzeti kerekasztal-tárgyalások eredményeként megszületett, a többpárti demokráciába való átmenet jogi kereteit tartalmazó, megállapodást. Az MSZMP XIV. kongresszusán (1989. október 6–7.) támogatta a párt feloszlását, s az önmagát egyszerre a kommunista és a szocialista értékek örökösének meghatározó Magyar Szocialista Párt megalakulását, amelynek első elnökévé választották. Az MSZP 1990. március–áprilisi választási veresége után megtartott májusi pártkongresszuson nem jelöltette magát újra elnöknek, a politikai élettől 1998-ban vonult végleg vissza.

2013-ban az 1956-os forradalom utáni megtorlásokban játszott szerepe miatt – elsősorban azért, mert a KB 1957. december 21-i ülésén ő is megszavazta a Nagy Imre és társai elleni büntetőeljárás megindítását – megfosztották nyugdíjpótlékától.

FŐ MŰVEI

Szövetkezetek a Magyar Népi Demokráciában. Kossuth Kiadó, Budapest, 1959.

Szövetkezeti mozgalom a mai Magyarországon. Kossuth Kiadó, Budapest, 1959.

A műszaki fejlesztés szerepe gazdaságpolitikánkban. Kossuth Kiadó, Budapest, 1964.

Gazdaságpolitikánk és a gazdasági mechanizmus reformja. Beszéd, cikkek. Kossuth Kiadó, Budapest, 1968.

25 kérdés és válasz gazdaságpolitikai kérdésekről. Bagota Béla és Garam József interjúja Nyers Rezsővel. Kossuth Kiadó, Budapest, 1969.

A szocialista gazdasági integráció elvi és gyakorlati kérdései. Kossuth Kiadó, Budapest, 1969.

A jövedelmezőség és a jövedelemelosztás problémái hazánkban. Kossuth Kiadó, Budapest, 1970.

Népgazdaságunk a szocialista építés útján. Kossuth Kiadó, Budapest, 1973.

Útkeresés – reformok. Magvető Kiadó, Budapest, 1988).

FORRÁSOK

Az MDP KV Titkársága 1952. január 9-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/175. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/kereso.jsp?RADT_ID=40021 (A letöltés ideje 2015. január 17.)

Az MDP KV Titkársága 1954. január 18-i ülésének jegyzőkönyve. Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára M-KS 276. fond 54/290. őrzési egység. http://www.digitarchiv.hu/faces/frameContentGenerator.jspx?ADT_ID=39654&MT=1 (A letöltés ideje 2015. január 17.)

Ferber Katalin-Rejtő Gábor: *Reform(év)fordulón.* Közgazdasági és Jogi Kiadó, Budapest, 1988. 15–38.

Huszár Tibor: *Beszélgetések Nyers Rezsővel.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2004.

IRODALOM

Böllöny József-Hubai László: *Magyarország kormányai, 1848–2004.* Ötödik, bővített és javított kiadás. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2004. 407.

Az 1947. szeptember 16-ra összehívott Országgyűlés almanachja. 1947. szeptember 16.–1949. április 12. Főszerkesztők: Marelyn Kiss József-Vida István. Szerkesztette Horváth Zsolt-Hubai László. Magyar Országgyűlés, Budapest, 2005. 294–295.